

SAKSBEHANDLER
Ulla Marie Hegnar
Jannie Schnedler Johansen

VÅR REF.
23/03606-9

DERES REF.

VÅR DATO
25.10.2024

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Magne Jan Maaseide
Hatlebakken 11
6030 LANGEVÅG

Avgjørelse av klage på avslag på søknad om dispensasjon etter kulturminneloven § 8 for oppføring av to tomannsboliger på gnr. 94/bnr. 4 i Sula kommune

Vi viser til klagen din, datert 30. oktober 2023, som ble oversendt til oss fra Møre og Romsdal fylkeskommune 23. november 2023. Klagen gjelder avslag på søknad om tillatelse til inngrep i et automatisk fredet kulturminne for oppføring av to tomannsboliger på gnr. 94/bnr. 4 i Sula kommune.

Klagen er fremsatt innen klagefristen og tas til behandling.

Vi har mottatt utdypende informasjon fra deg 4. mars 2024 og fra Møre og Romsdal fylkeskommune 24. april 2024. Vi anser saken nå som tilstrekkelig opplyst.

Vi beklager at saksbehandlingstiden har vært lang i denne saken.

Riksantikvaren har gjennomgått og vurdert alle sider av saken, og kommet til at Møre og Romsdal fylkeskommunes vedtak opprettholdes. Klagen tas ikke til følge.

Bakgrunn for saken

Den berørte steinalderboplassen med kulturminne ID nr. 6051 på Gnr. 94 bnr. 4 i Sula kommune er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4 første ledd. I samsvar med kulturminneloven § 3 første ledd er inngrep i automatisk fredete kulturminner forbudt, med mindre det foreligger tillatelse etter kulturminneloven § 8. Møre og Romsdal fylkeskommune har myndighet til å avgjøre om det kan gis slik tillatelse, basert på tilrådninger fra gjeldende forvaltningsmuseum, som er Universitetsmuseet i Bergen, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 (2) jf. § 8.

På vegne av grunneier Magne Maaseide tok firmaet Vestlandshus den 24.05.2022 kontakt med Møre og Romsdal fylkeskommune for å avklare om og eventuelt hvordan den aktuelle tomten kunne benyttes til boligformål. Fylkeskommunen stilte krav om en arkeologisk kontrollregistrering for å avklare forholdene på den automatisk fredete lokaliteten. Kontrollregistreringen viste at lokaliteten er hardt rammet av moderne inngrep, men at det, basert på prøvestikk, er et kjerneområde som antas å være intakt. Det ble gjort en ny lokalitetsavgrensning.

Grunneier sendte 25.04.2023 søknad om tillatelse til inngrep i det automatisk fredete arkeologiske kulturminnet etter kulturminneloven § 8 første ledd for å oppføre to tomannsboliger på eiendommen.

Universitetsmuseets tilrådning

Universitetsmuseet i Bergen kom med sin faglige tilrådning til saken i brev datert 24.07.2023. Universitetsmuseet påpeker at de vestlige delene av kulturminnet har blitt fjernet tidligere uten faglige undersøkelser, og fremhever viktigheten av å sikre at de intakte delene av kulturminnet bevares for ettertiden. Det ligger igjen et tilsynelatende begrenset sentralområde av lokaliteten. Det er ikke per nå registrert en klar funnkonsentrasjon innenfor lokaliteten, men på grunn av tidligmesolittiske lokaliteter sin karakter er det fortsatt gode muligheter for å påvise en intakt funnkonsentrasjon. De påpeker at lokaliteten ligger svært eksponert, og trolig bare har fungert som et kortvarig, enkelt oppholdssted. Det fremheves at små lokaliteter, uten forstyrrelser eller overlappning av samtidige eller etterfølgende opphold, representerer et svært viktig fundament for videre analyser av tidens boplass-struktur knyttet til sosiale enheter og mobilitet. Universitetsmuseet viser til at det er planlagt grøntareal i området som er definert som den fredete boplassens kjerneområde, og at tiltaket ser ut til å komme noe i konflikt med østlig kant av lokaliteten.

Museets tilrådning var å tilpasse utbyggingen på bnr. 4, slik at den ikke kommer i konflikt med det automatisk fredete kulturminnet. Det må også stilles krav til inngjerding av kulturminnet under anleggs- og utbyggingsarbeidet.

Fylkeskommunens vedtak

Møre og Romsdal fylkeskommune avslo søknaden i vedtak datert 20.09.2024. Avslaget var begrunnet med at fylkeskommunen fulgte Universitetsmuseet i Bergen sin faglige tilrådning i saken, og så at det var mulig at kulturminnet kunne vernes ved at byggeplanene på gnr. 94 bnr. 4 ble tilpasset slik at de ikke kom i konflikt med det automatisk fredete kulturminnet.

Innholdet i klagen

I klagen din skriver du at de arkeologiske undersøkelsene i 1990 og 2022 har vist sparsomme funn og at det er lav gjenværende opplevelsesverdi. I forbindelse med den arkeologiske kontrollregistreringen i 2022 ble det sagt at stikkprøvene CFV7 og CFV8 bestod av sandmasser fra et nivå under den opprinnelige strandlinjen.

Møre og Romsdal fylkeskommunes vurdering av klagen

Møre og Romsdal fylkeskommune påpekte i oversendelsesbrevet av 23. november 2023 at de har fulgt Universitetsmuseet sin faglige tilrådning i saken, og at de ikke kunne se at det hadde kommet fram nye momenter i saken. Møre og Romsdal opprettholdt derfor vedtaket sitt i saken, og sendte saken til Riksantikvaren for endelig avgjørelse.

Utdypende informasjon om saken

Riksantikvaren etterspurte ytterligere informasjon om saken i brev datert 19.02.2024. Vi ba fylkeskommunen gjøre rede for hvordan de hadde vurdert klagers anførsler om at det er gjort sparsomme funn og at kulturminnet har lav gjenværende opplevelsesverdi, samt at to av stikkprøvene besto av sandmasser fra et nivå under den opprinnelige strandlinjen. Vi ba også om informasjon om hvordan tilpasning av tiltaket var vurdert.

Du sendte oss en e-post 04.03 2024 der du ga utdypende informasjon om saken. Du skriver at det automatisk fredete området har vært i aktiv bruk som jordbruksareal med påfyll av flyttet matjord etter at gården ble kjøpt av faren din i 1926. Matjordlaget er på enkelte steder over 1 meter. Prøvestikkene bekrefter at havnivået har vært 15 meter høyere enn dagens nivå.

Møre og Romsdal fylkeskommune svarte i brev 24.04.2024 at det ikke stemmer med skildringen av prøvestikkene i registreringsrapporten fra 2022 at prøvestikk CFV7 og CFV8 bestod av sandmasser fra et nivå under den opprinnelige strandlinjen. Det kan være en sammenblanding med negativt prøvestikk CFV1 hvor det er funnet et lag med hvit skjellsand som er tolket som påført. Når det gjelder tilpasning av tiltaket, skriver fylkeskommunen at man trolig kan unngå konflikt med lokaliteten dersom boligene blir orientert mer på skrå med en nordvestlig- sørøstlig retning, og garasjene for hver av tomannsboligene kan samles på nordøstlig side. Ved en slik tilpasning kan det bli behov for å gi dispensasjon til inngrep i deler av sikringssonen, men selve lokaliteten vil fortsatt kunne ligge vernet i grøntområdet på gnr. 94 bnr. 4.

Ettersom du ikke hadde fått kopi av fylkeskommunens brev med utdypende informasjon, sendte vi deg dette for innspill 16.08.2024. Vi har ikke mottatt noen ytterligere merknader fra deg.

Riksantikvarens vurdering

Riksantikvaren skal prøve om fylkeskommunens vedtak er basert på riktig bruk av dispensasjonsbestemmelsen og om saksbehandlingen er korrekt. Riksantikvaren kan prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Rettslig grunnlag

Hovedregelen er at ingen må sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminneloven § 3 første ledd. Dette er fordi automatisk fredete kulturminner, på grunn av deres alder og informasjonsverdi, er de viktigste kildene til vårt lands tidlige historie.

Dersom noen ønsker å sette i gang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som nevnt i kulturminneloven § 3 første ledd, må det, etter kulturminneloven § 8, søkes om dispensasjon for dette. Hvorvidt slik tillatelse skal gis, beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering av kulturminnets verdi sett opp mot samfunnsinteressene det omsøkte tiltaket representerer.

Hensynet til kulturminnets opplevelsesverdi i sitt opprinnelige miljø, sammen med hensynet til bevaring av dets kulturhistoriske og vitenskapelige kildeverdi er sentrale føringer for de vurderinger som skal foretas. Disse hensynene må veies opp mot tiltakets samfunnsmessige betydning.

Vurdering

Den berørte steinalderboplassen er skadet av moderne dyrkning og utbygging. Det er imidlertid påvist et kjerneområde som antas å være intakt. Universitetsmuseet i Bergen påpeker i sin faglige tilrådning at små lokaliteter, uten forstyrrelser eller overlappning av samtidige eller etterfølgende opphold, representerer et svært viktig fundament for videre analyser av tidens boplass-struktur knyttet til sosiale enheter og mobilitet. Kulturminnet har altså stor vitenskapelig kildeverdi. Universitetsmuseet fremhever viktigheten av å sikre at de siste intakte delene av kulturminnet bevares for ettertiden.

Tiltaket gjelder utnyttelse av tomten til å bygge to tomannsboliger. Vi har forståelse for at det har stor betydning for deg som grunneier å kunne utnytte eiendommen din. Den samfunnsmessige verdien ved realisering av det omsøkte tiltaket vurderes likevel som vesentlig mindre enn verdien av å fortsatt bevare steinalderboplassens kjerneområde som kunnskapskilde for fremtidig forskning. Du har ikke gitt opplysninger som tilsier at den planlagte byggingen av to tomannsboliger er avhengig av den foreslåtte plasseringen. Riksantikvaren legger stor vekt på at både fylkeskommunen og Universitetsmuseet i Bergen mener det vil være mulig å tilpasse det ønskede tiltaket slik at direkte konflikt med kulturminnet unngås, ved at den automatisk fredete steinalderlokaliteten blir liggende beskyttet i grøntområdet på gnr. 94 bnr. 4.

Vi anbefaler at du utreder alternative plasseringsmuligheter, og tilpasser tiltaket i dialog med Møre og Romsdal fylkeskommune, slik at tiltaket kan gjennomføres på en måte som sikrer fortsatt bevaring av det automatisk fredete kulturminnet.

Konklusjon

Riksantikvaren har vurdert alle sider av saken og kommet til at Møre og Romsdal fylkeskommunes vedtak opprettholdes. Klagen tas ikke til følge.

Avgjørelsen er endelig og kan ikke klages på, jf. forvaltningsloven § 28.

Hilsen

Kaare Stang
konstituert seksjonssjef

Ulla Marie Hegnar
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Møre og Romsdal fylkeskommune, Fylkeshuset, Postboks 2500, 6404
MOLDE